

ВИЗНАЧЕННЯ ВЕЛИЧИНИ ЕКОНОМІЧНОГО КАПІТАЛУ ЯК МЕТОД УПРАВЛІННЯ ІНТЕГРАЛЬНИМ ФІНАНСОВИМ РИЗИКОМ БАНКУ DETERMINATION OF ECONOMIC CAPITAL EVALUATION AS A METHOD OF INTEGRATED FINANCIAL RISK MANAGEMENT

УДК 336.71

Швець Н.Р.

д.е.н., професор кафедри фінансів і кредиту
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

Юшкалюк А.А.

аспірант кафедри фінансів і кредиту
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

У статті розглянуто загальні методи управління банківськими ризиками. Особлива увага приділяється концепції економічного капіталу, яка дає змогу кількісно виміряти ризики, розрахувати величину капіталу, необхідну для захисту від цих ризиків, а також виміряти дохідність капіталу з урахуванням ризиків за заданого цільового рівня фінансової стійкості. Також розглянуто підходи до розрахунку економічного капіталу та його основні компоненти. Визначено роль економічного капіталу у системі управління інтегральним фінансовим ризиком.

Ключові слова: ризик, методи управління, економічний капітал, інтегральний фінансовий ризик, Базель II.

В статье рассмотрены общие методы управления банковскими рисками. Особое внимание уделяется концепции экономического капитала, которая дает возможность количественно измерить риски, рассчитать величину капитала, необходимую для защиты от этих рисков, а также изме-

рить доходность капитала с учетом рисков при заданном целевом уровне финансовой стойкости. Также рассмотрены подходы к расчету экономического капитала и его основные компоненты. Определена роль экономического капитала в системе управления интегральным финансовым риском.

Ключевые слова: риск, методы управления, экономический капитал, интегральный финансовый риск, Базель II.

The article discusses the general methods of banking risk management. Special attention is paid to the concept of economic capital, which gives us the opportunity to quantify the risks; to calculate the amount of capital required for protecting from these risks; to measure the profitability of risk-adjusted capital at a given target level of financial stability. Also in this article examined the approaches to the calculation of economic capital and its main components. Identifies the role of economic capital in the system of integrated financial risk management.

Key words: risk, management method, economic capital, integrated financial risk, Basel II.

Постановка проблеми. Управління банківськими ризиками є найважливішим завданням будь-якого банку, а вибір правильного методу управління банківським ризиком дозволить підвищити надійність, стабільність та конкурентоспроможність банківської системи, що позитивно впливатиме на загальний економічний стан країни. Через існування великої кількості банківських ризиків виникає проблема вибору методів управління ними, щоб забезпечити в кінцевому рахунку вирішення проблем із прийняття рішень про доцільність чи недоцільність укладення певних угод чи здійснення певних операцій та зниження їх ризиковості. Для цього в банківській практиці застосовується безліч методів управління ризиками, але досі не визначено найефективніших з них.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Управлінню ризиками приділяється достатньо уваги в закордонних і вітчизняних публікаціях, зокрема, в теорію управління ризиками значний внесок зробили такі вчені: П. Акулов, С. Арбузов, Дж. Бейлі, Р. Брейлі, К. Брутян, Т. Васильєва, Т. Владімірова, А. Грищенко, А. Єпіфанов, Ю. Колобов, О. Кузьмак, А. Лобанов, Д. Месен, В. Міщенко, С. Науменкова, Д. Пашкін, А. Поддєрьогін, Л. Примостка, К. Редхед, С. Хьюс, У. Шарп та інші. Але, незважаючи на досить велику кількість дослідників, які займаються проблемами управління банківськими ризиками, сьогодні це питання ще недостатньо повно вивчено та проаналізовано і потребує подальшого розгляду та дослідження.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати дослідження, яке полягає в визначенні найефективніших методів управління інтегральним фінансовим ризиком банківської установи.

Виклад основного матеріалу дослідження. У вітчизняній банківській практиці сформувався погляд, згідно яких розробка та впровадження сучасних методів управління банківськими ризиками розглядається як внутрішня справа кожного банку. Це підтверджує той факт, що у Методичних рекомендаціях щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту банку в банках України немає класично класифікованих загальних методів управління банківськими ризиками, а лише відображені деякі методи управління конкретним окремо взятим видом ризиків.

На сьогодні науковцями виокремлюються різні методи управління банківськими ризиками, які реалізуються за двома основним напрямками зображеними на рис. 1:

- 1) реалізація превентивних заходів управління ризиком, спрямованих на попереднє виявлення ризику та організація заходів, спрямованих на усунення причин ризику (методи уникнення ризиків);
- 2) реалізація заходів, спрямованих на усунення наслідків реалізованих ризиків (методи прийняття ризиків).

Що стосується методів уникнення ризиків, то вони є найпростішими та найбільш дієвими прийомами управління банківськими ризиками, сутність

яких полягає в ухиленні від ризикованої банківської діяльності. Їх можна застосовувати лише до внутрішніх банківських ризиків. Вони потребують відмови від певних видів банківської діяльності, що, у свою чергу, призводять до втрати доходів банківською установою. До методів уникнення банківських ризиків належать [9, с. 240]:

- відмова від певної банківської діяльності;
- відмова від клієнтів;
- відмова від банківських проектів.

Отже, уникаючи ризику, банк позбавляє себе можливості отримати не тільки поточний прибуток, а й додатковий прибуток у майбутньому (оскільки ухилення від певних видів ризиків може призвести до втрати потенційних клієнтів, що відповідно, призведе до втрати довіри до банку і прибутків) [12, с. 57]. Як наслідок, застосування зазначених методів управління банківськими ризиками не є досить поширеним.

Якщо ж банківська установа приймає ризики, то таке прийняття може бути повним (коли банк повністю бере на себе відповідальність за можливі ризики) або частковим (коли банк передає відповідальність за ризики третій стороні).

До основних методів прийняття ризиків відносять:

– моніторинг і контроль ризиків, у процесі якого відбувається виявлення та оцінка ризиків, що використовується при прийнятті подальших управлінських рішень;

– диверсифікація ризиків, спрямована на зниження максимально можливих втрат в результаті реалізації ризику, ініційованого однією подією;

– здобуття додаткової інформації, за допомогою якої, банківська установа отримує максимально точну інформацію щодо зовнішнього та внутрішнього середовища для ефективного управління ризиками;

– обмеження ризику, передбачає встановлення лімітів діяльності, що дозволяють утримувати втрати від ризиків в заздалегідь визначених межах;

– самострахування або резервування ризику, що передбачає попереднє визнання ризику в підсумках фінансової діяльності банку, і завдяки зарезервованій частині банківських ресурсів дозволяє подолати негативні наслідки по тих чи інших банківських операціях [13, с. 328];

– передача ризиків через включення їх у ціну продуктів і послуг банку;

– розподіл ризику через передачу частини/повного обсягу ризику третім особам (у т. ч. страхування та хеджування).

З точки зору інтегрального фінансового ризику в цілому, то страхування та хеджування є методами які не можуть застосовуватись для управління ним (хоча можуть застосовуватись для управління окремими видами фінансового ризику – операційного, ринкового, кредитного), оскільки забезпечення компенсації можливих фінансових втрат

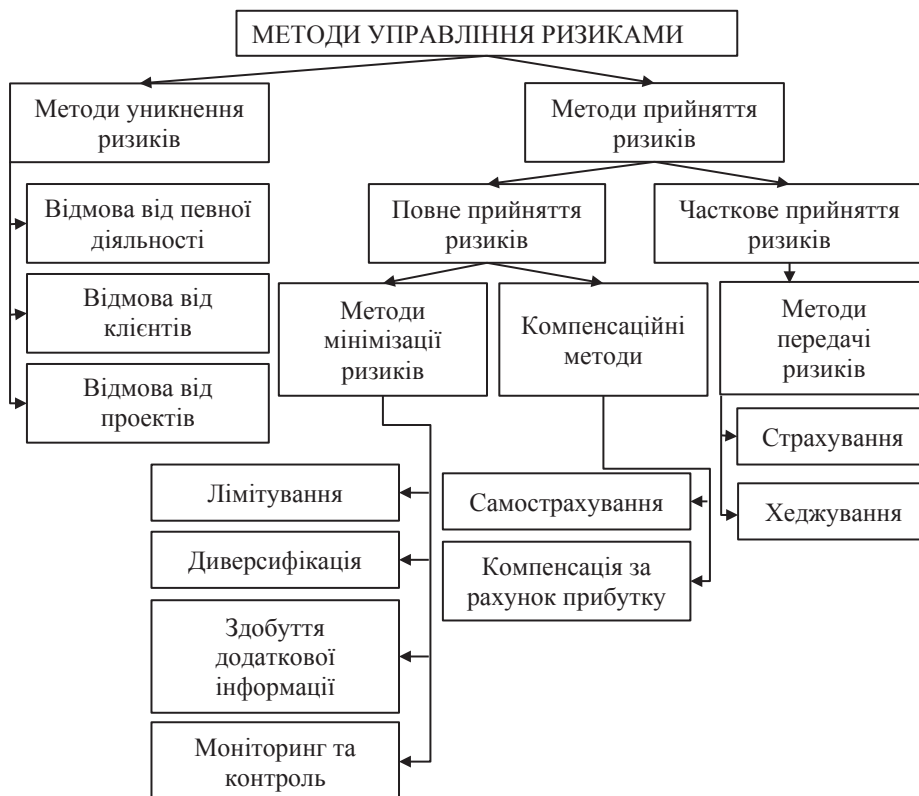

Рис. 1. Класифікація методів управління банківськими ризиками

(у разі реалізації даного ризику) третьою стороною буде надто високим і економічно невігідним.

Різноманітність складових частин інтегрального фінансового ризику, специфіка їх прояву та реалізації, зумовлює необхідність впровадження нових підходів при здійсненні управління цим ризиком, що у результаті веде до вдосконалення існуючих у банках систем ризик-менеджменту.

Проблема, оцінки та вимірювання різного роду ризиків, що входять у інтегральний фінансовий ризик, пов'язана з використанням різних прийомів та методів аналізу кожного окремого виду ризику, а також відсутністю інтегральної системи управління ризиками, що створює при цьому складність у визначенні кінцевих результатів, які характеризували б ступінь ризиковості банківської установи у цілому.

Вирішенням цієї проблеми є концепція економічного капіталу, яка застосовується у закордонних фінансових установах та є рекомендованою для застосування оцінки ступеня ризиковості банку провідними світовими організаціями компетентними у сфері здійснення банківської діяльності. Ця концепція дає змогу кількісно виміряти ризики, розрахувати величину капіталу, необхідну для захисту від цих ризиків, а також виміряти дохідність капіталу з урахуванням ризиків за заданого цільового рівня фінансової стійкості [14].

У літературі не існує однозначного трактування поняття «економічний капітал» та його складових. Базельський комітет у документі, присвяченому економічному капіталу, визначає його як інструмент (набір методологій і практик), які дають фінансовому інституту можливість послідовно і повно оцінювати ризики і капітал, необхідний для покриття негативних ефектів від діяльності, пов'язаної з ризиками [4].

Т. Владімірова та Д. Пашкін вважають, що економічний капітал – розмір капіталу, необхідного для покриття всіх ризиків (з певною ймовірністю), з якими стикається бізнес. Він називається «економічним», тому що частина процесу вимірювання пов'язана з перетворенням ризику в капітал, який необхідний для підтримки даного ризику у відповідності з цільовим рівнем фінансової стійкості банківської установи (тобто кредитним рейтингом) [10, с. 44–47].

А. Грищенко дає визначення економічного капіталу, або капіталу під ризику як мінімально необхідної суми капіталу, що має бути інвестована для збереження вартості активів банку від знецінення, тобто для забезпечення фінансування цих активів, абсолютно вільного від ризику [11, с. 260].

На думку міжнародного рейтингового агентства Standard & Poor's, «економічний капітал – це така сума, що будь-яка можлива втрата може перевищити її з дуже незначною ймовірністю. Це означає, що економічний капітал повинен покривати

всі можливі види ризику, навіть якщо ринок не підтримує або не провокує до створення нових резервних фондів і поповнення капіталу» [5].

Національний банк України визначає економічний капітал (капітал під ризиком) як метод кількісної оцінки ризику, який полягає у визначенні величини (економічного капіталу), яка постійно перебуває під ризиком і відтак може бути втрачена навіть під час звичайної діяльності. Математично капітал під ризиком визначається як добуток величини позиції, що наражає банк на ризик, волатильності об'єкта, який утворює позицію, фактора довірного інтервалу і тривалості позиції [6].

На нашу думку, економічний капітал визначається як агрегована величина капіталу, необхідного для покриття неочікуваних ризиків (кредитних, ринкових, операційних тощо) з певним рівнем довірного інтервалу, оскільки очікувані втрати вважаються нормальною складовою банківського бізнесу і включаються у вартість послуг і продуктів, або покриваються за рахунок прибутку поточного періоду. Важливим є той факт, що економічний капітал може вимірюватися як в розрізі видів ризику, так і в розрізі бізнес-ліній або підрозділів банку, а отже, за допомогою цього показника є можливість порівнювати ефективність діяльності бізнес-ліній з урахуванням ризику.

Здатність розраховувати економічний капітал, тобто найбільшу величину можливих втрат на заданому горизонті часу, розраховану з певним довірчим інтервалом, характеризує високий рівень зрілості системи управління ризиками. Більшості українських кредитних організацій належить зробити чимало кроків, перш ніж вони зможуть повноцінно і коректно здійснювати розрахунок величини економічного капіталу.

Розраховуючи економічний капітал, банківські установи переслідують наступні цілі:

1. Управління і контроль ризиків. Величина економічного капіталу, визначена для окремого підрозділу або виду операцій, обмежує розмір прийнятих підрозділом ризиків.

2. Оцінка платоспроможності. Економічний капітал є, по суті, мірою оцінки позиції банку з точки зору величини капіталу з урахуванням обраної ним комбінації капіталу і ризику.

3. Оцінка результатів. Економічний капітал є складовою частиною ряду показників, таких, як RAROC (Risk-Adjusted Return on Capital), який використовується для оцінки результатів роботи окремих бізнес-напрямків.

4. Адекватний практичний розрахунок необхідного розміру капіталу. Оскільки економічний капітал враховує як профіль ризиковості банківських активів, так і те, що безпосередньо цікавить банк у контексті стратегічного менеджменту – забезпечення надійності своїх боргових зобов'язань з певною ймовірністю (або іншими

словами – забезпечення власного кредитного рейтингу на бажаному рівні).

5. Розподіл капіталу. Оцінка ризиків в розрізі бізнес-напрямків дає змогу перерозподіляти економічний капітал на користь тих бізнес-підрозділів, які потребують додаткового капіталу у зв'язку з тим, що вони вже взяли на себе ризики.

6. Коригування поведінки банку з урахуванням ризику. Величина економічного капіталу може змінюватись, наприклад, залежно від фази бізнес-циклу, для того щоб активізувати будь-які операції або сповільнювати темпи їх зростання.

7. Мотивація персоналу. Прив'язка винагороди співробітників до показників на основі економічного капіталу дозволяє стимулювати певний стиль поведінки персоналу.

8. Прийняття більш обґрунтованих рішень про вкладення або вилучення коштів з певного кола бізнес-операцій. Використання економічного капіталу дає банку змогу отримати більш точну оцінку вигод від впровадженого в практику нового виду операцій, нового банківського продукту.

Ми вважаємо, що управління інтегральним фінансовим ризиком банку передбачає:

1. Оцінку розподілу його величини на основі математичних моделей.

2. Визначення основних характеристик даного розподілу (EaR – очікуваного ризику та VaR – неочікуваного ризику).

3. Формування процесів та інструментів підтримки відповідності між:

- очікуваним ризиком (EaR) і прибутком, через створення адекватних резервів;

- розміром неочікуваного ризику (VaR) та власного капіталу банку, виділеного для покриття ризиків (економічного капіталу).

При розрахунку економічного капіталу особлива увага приділяється правильному розумінню таких понять, як очікувані та неочікувані втрати (див. рис. 2). Економічний капітал розраховується тільки під неочікувані втрати, оскільки очікувані втрати за активами, як правило, враховуються в процесі ціноутворення активу і виключаються з розрахунку економічного капіталу. Неочікувані втрати є потенційними втратами банку при довірчому інтервалі 99,99%, що перевищують найбільший прогнозований рівень очікуваних втрат.

Підходи до розрахунку економічного капіталу можна розділити на дві основні групи: «знизу-вверх» і «зверху-вниз». Підходи «знизу-вверх» припускають оцінку економічного капіталу на основі індивідуальних оцінок ризику за окремими операціями або підроз-

ділам шляхом застосування складних імітаційних моделей. Впровадження такої системи вимагає підвищеної якості інформації, необхідної для розрахунків, і є більш трудомістким у порівнянні з системою управління «зверху-вниз».

У разі вибору підходу «зверху-вниз» розрахунок планової величини економічного капіталу здійснюється на основі бізнес-плану, що містить загальні цілі банку, а також стратегію управління ризиками, включаючи методи визначення, оцінки, моніторингу і управління цими ризиками. При підході «зверху-вниз» планова величина економічного капіталу може бути отримана на основі порівняльної оцінки величини економічного капіталу в аналогічних банків [7, с.104].

Підходи «знизу-вверх», засновані на оцінці ризиків за окремими напрямками діяльності банку або видами ризику. Підходи «зверху-вниз» засновані на використанні показника інтегрального ризику, який, з одного боку, дозволяє врахувати в неявному вигляді всі ризики, яким піддається банківська установа та їх реального взаємозв'язку один з одним. Це дає суттєву перевагу перед методикою RAROC, в якій оцінюється обмежений набір ризиків (як правило, ринкові, кредитні та операційні), при цьому облік кореляційних зв'язків між цими видами ризику являє собою досить складну проблему.

Важливе місце у теорії економічного капіталу банку відводиться вивченню його складових. Зокрема, А. Лобанов та А. Чугунов виділяють у структурі економічного капіталу дві складові, а саме: капітал, що резервується під ризик (risk capital) та капітал, який покриває втрати пов'язані з безперервним функціонуванням банку (cost capital). Під капіталом, що резервується під ризик слід розуміти величину власних ресурсів, яку керівництво банку готове наразити на ризик (або втратити) впродовж певного часового горизонту. Капітал, який покриває втрати пов'язані з безперервним функціонуванням банку - це роз-

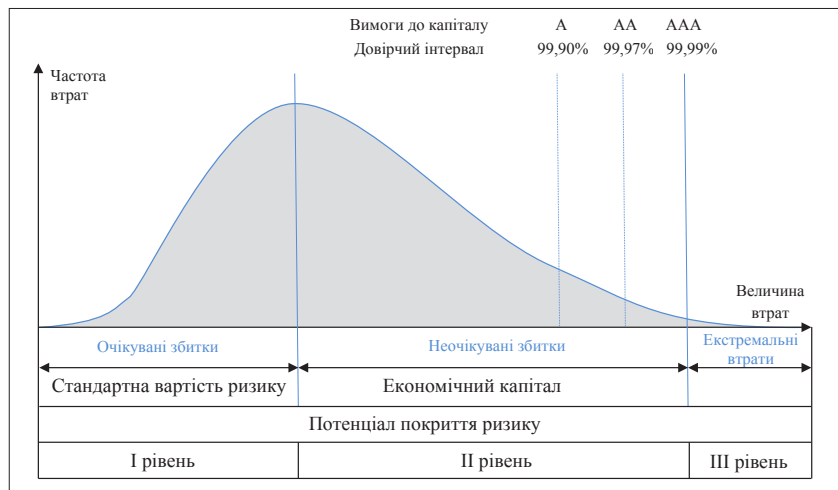

Рис. 2. Принципи покриття інтегрального фінансового ризику банку

мір власних ресурсів банку, що є необхідним для отримання доходів від поточної діяльності та може бути втрачений у результаті зупинки банку і виходу з ринку у якості неявних витрат [15, с. 553].

Національний банк Австрії вважає, що «в ідеалі розмір економічного капіталу повинен включати акціонерний капітал, резерви і фонди для покриття основних банківських ризиків, приховані резерви, субординовані позики, додатковий капітал» [1, с. 96].

D. Chorafas у роботі, присвяченій економічному капіталу зазначає, що кожна кредитна організація у результаті своєї діяльності сама повинна визначити, які компоненти слід включити в розмір економічного капіталу. Він, у свою чергу, виділяє три компоненти економічного капіталу [3, с. 107]:

- регулятивний капітал, розрахований відповідно до вимог Базельського комітету під кредитний, ринковий та операційний ризики;
- балансовий капітал (різноманітні фонди і резерви);
- позабалансовий капітал (капітал під похідні фінансові інструменти, сек'юритизовані позички та інші позабалансові активи).

На думку незалежного рейтингового агентства A. Best European Operation «Економічний капітал являє собою розмір капіталу, необхідного фінансовому інституту, щоб дотримуватися стандартам платоспроможності, який включає в себе акціонерний капітал, резерви і всі інші види капіталу, які можуть компенсувати витрати по реалізованих ризиках» [2].

У табл. 1 представлені способи покриття ризиків банку виходячи з розглянутих вище принципів побудови розподілу інтегрального фінансового ризику та компонент економічного капіталу.

Таблиця 1

Способи покриття ризиків банку

Потенціал покриття ризику	Спосіб покриття ризику
Перший рівень	Покриття очікуваного ризику: – формування резервів на втрати; – переоцінка активів та зобов'язань за справедливою вартістю.
Другий рівень	Покриття неочікуваного ризику: – цільове фінансування – заплановані витрати за фінансовим планом банку; – нерозподілений прибуток минулих років.
Третій рівень	Покриття неочікуваних втрат понад економічного капіталу: – статутний капітал; – додатковий капітал (у межах справедливої вартості основних засобів і нематеріальних активів).

Отримавши інтегровану величину ризиків, необхідно перейти до розподілу ризиків. Банківським установам необхідно розподілити ризиковий капітал для розуміння профілю ризиків конкретного портфеля; ідентифікації їх концентрації; оцінки ефективності бюджетування з урахуванням ризиків; а також оптимізувати свої портфелі на основі показників прибутковості, скоригованих з урахуванням ризиків.

Отже, економічний капітал є:

- стандартним і однорідним показником в межах всієї банківської установи (може застосовуватися для порівняння різних видів ризику);
- зображає економічну реальність банківського бізнесу; акцентує увагу на змінах у справжній, справедливій у ринковому розумінні, економічній вартості (не прибутку або якого-небудь іншого показника на основі обліку, а реального ризику);
- охоплює всі види ризиків (за фактом їх прийняття банківською установою);
- жорстко прив'язаний до корпоративних цілей або стандартів (таких, як, наприклад, кредитний рейтинг);
- має високий рівень точності (прив'язаний до унікальних характеристик банку).

Організація системи управління інтегральним фінансовим ризиком через економічний капітал несе в собі певні методологічні проблеми, найбільш суттєві з них:

- у разі використання підходів «знизу-вверх» виникає ризик надмірної капіталізації банку в цілому, а у випадку використання підходів «зверху-вниз» можуть виникнути порушення вимог до капіталу, необхідного для окремих бізнес-напрямків;
- величина економічного капіталу визначається методами кількісної оцінки різних видів ризиків, тому можна отримати різні значення економічного капіталу для одного банку на основі різних методик;
- економічний капітал призначений для покриття неочікуваних втрат, і звідси виникає проблема верифікації розрахункової величини економічного капіталу, оскільки ймовірність настання даних неочікуваних подій найчастіше становить менше 1%.

Вирішення даних проблем безпосередньо залежить від стандартизації підходів визначення величини економічного капіталу і методів кількісної оцінки різних видів банківських ризиків, а також від регламентованих стандартів управління ризиками.

Основний стандарт з управління ризиками в банківській сфері – «Міжнародна конвергенція виміру капіталу і стандартів капіталу: нові підходи» (Базель II), а також документ, що вийшовши у розвитку міжнародної конвергенції (Базель III). У другій частині Базеля II (Pillar 2) особлива увага

приділяється побудові внутрішніх процесів оцінки достатності капіталу (ІСААР). У ній розглядаються проблеми визначення достатності банківського капіталу, а також методи розрахунку необхідної величини капіталу для покриття ризиків: кредитного, ринкового та операційного.

Концепція Базель II включає три основні його складники, прийняття яких банками повинно підвищити якість управління ризиками:

1. Мінімальні вимоги до капіталу – розглядає капітал з трьох точок зору: відповідності ринковому, операційному та кредитному ризикам.

2. Ефективний банківський нагляд – група вимог, метою яких є не тільки гарантування наявності у банків достатнього капіталу для покриття всіх своїх ризиків, але і стимулювання їх до розробки та впровадження удосконалених методів моніторингу та управління ризиками. При цьому вимога щодо нарощування капіталу може запроваджуватися навіть у тому випадку, коли базовий норматив достатності дотриманий.

3. Ринкова дисципліна – доповнює перші два компоненти стосовно стимулювання ринкової дисципліни шляхом розробки комплексу вимог про розкриття інформації, що дозволить учасникам ринку більш повно оцінити основні дані про сферу використання капіталу, рівень його ризиковості, процеси оцінки ризику та достатність капіталу банківської установи.

Базель II визначає вимоги до мінімального розміру капіталу для кредитного, ринкового та операційного ризиків. Загальна сума активів, зважених за ступенем ризику, визначається як сума показників за видами ризику [8, с. 22]:

– за кредитним ризиком, розрахованим за одним з трьох альтернативних підходів;

– за ринковим і операційним ризиками, розрахованих шляхом множення відповідних вимог до капіталу на 12,5 (тобто на обернену величину до мінімального коефіцієнта покриття ризику капіталом, що дорівнює 8% (в Україні сьогодні 10%).

Вимоги до оцінки банківських ризиків в Базельських угодах по капіталу є більш повно описані порівняно з іншими стандартами ризик-менеджменту та корпоративного управління. Проте методи оцінки інтегрального ризику також вимагають свого розвитку. Це визнає і Базельський комітет з банківського нагляду, який ввів поняття прогресивних підходів до оцінки інтегральних ринкових, кредитних та операційного ризиків, заснованих на моделях, які розробляються самою банківською установою (за умови обґрунтування їх адекватності перед регулятором). Тут, на нашу думку, необхідно відзначити необхідність уточнення ряду проблем:

– у разі інтеграції показників ризиків у портфелі для визначення показника інтегрального VaR не можна використовувати адитивний підхід, при

якому інтегральний ринковий, кредитний і операційний ризики просто підсумовуються. В реальності необхідне створення портфельних моделей;

– під час побудови портфельних моделей необхідно мати на увазі, що розподіл ризику в реальності дуже рідко має характер нормального або логнормального, а якщо використовувати інші параметричні методи апроксимації розподілів ризиків, то вони в загальному випадку не будуть стійкі (тобто будуть змінюватися в часі) і різним компонентам ризиків можуть відповідати різні види розподілів (Пуассона, Коші, Стюдента, Гнеденко-Вейбула тощо);

– у Базелі II використовується малоправдоподібне припущення, що між проявами ринкового, кредитного та операційного ризику спостерігається 100%-ва кореляція. В реальності між ринковим та кредитним ризиками може існувати як позитивний, так і негативний взаємозв'язок, а операційний ризик може проявляти дуже помітну позитивну кореляцію з кредитним ризиком і меншу з ринковим. Врахування кореляції між ризиками різної природи дозволило б значно знизити розмір зарезервованого капіталу. Тому необхідно побудувати розподіл втрат при одночасному прояві декількох видів ризиків, який б враховував передбачуваний або спостережуваний взаємозв'язок між ними. На практиці, ризики часто оцінюються окремо для одного і того ж рівня довіри та часового горизонту, а отримані оцінки потім агрегуються виходячи з тих чи інших припущень про взаємозв'язок ризиків між собою.

Висновки з проведеного дослідження.

Таким чином, розглянувши сутність економічного капіталу банку, можемо констатувати, що даний показник відіграє вирішальну роль в управлінні інтегральним фінансовим ризиком. Оскільки він дає можливість здійснення кількісного вимірювання ризиків, за фактом їх прийняття банківською установою, відображаючи при цьому економічну реальність банківського бізнесу та акцентує увагу на змінах у справжній, справедливій у ринковому розумінні, економічній вартості (не прибутку або якого-небудь іншого показника на основі обліку, а реального ризику). Запровадження концепції економічного капіталу, забезпечить зосередження уваги менеджменту на перебігу внутрішньобанківських процесів пов'язаних з управлінням ризиками, що призведе у майбутньому до уникнення різного роду загроз. Незважаючи на велику кількість досліджень на цю тему, використовувані методи управління ризиками та оцінки капіталу під ризик потребують доопрацювання та уточнення. В основному ці питання висвітлюються тільки в деяких нормативно-правових актах НБУ (Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків» та Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менедж-

менту в банках України), побудованих на основі рекомендацій Базеля II. Крім цього, більшість із наведених у рекомендаціях Базель II методик розраховані на країни з розвинутою економікою, які мають гнучкий валютний курс та ефективно діючі фондові ринки. Також необхідне комплексне застосування методів адаптації рекомендацій на рівні корпоративного управління конкретних банків в напрямі належної організації процедур оцінки й управління ризиками та забезпечення відповідного рівня їх капіталізації. Тому надалі вважається доцільним, стандартизувати подібні моделі з рекомендаціями щодо їх практичного впровадження в діяльність українських банківських установ.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. 38th ECONOMICS CONFERENCE 2010. OESTERREICHISCHE NATIONALBANK. Central Banking after the Crisis. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://oenb.at/dam/jcr:455b4fad-813e-467a-a7af-b3de1ae9541e/vowitag_2010_nowotny_tcm16-211188.pdf.
2. Best's Capital Adequacy Ratio (BCAR) / A.M. Best European Operation. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ambest.com/sales/bcaru/produced.pdf>.
3. Dimitris N. Chorafas. Economic capital allocation with Basel II: cost, benefit and implementation procedures / N. Dimitris [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://down.cenet.org.cn/upfile/10/2008830124737194.pdf>.
4. Range of practices and issues in economic capital frameworks [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bis.org/publ/bcbs152.pdf>.
5. Standard & Poor's Governance, Accountability, Management Metrics & Analysis (GAMMA Newsletter) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://miod.tu/media/5452/Standard-Poors-GAMMA-Governance-Accountability-Management-Metrics-and-Analysis.pdf>.
6. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України, затв. Постановою Правління НБУ від 02.08.2004 р. № 361 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Акулов П. Подходы к оценке и использованию экономического капитала в банке / П. Акулов // Вестник НГУ. Серия «Социально-экономические науки». – 2007. – Т. 7. – Вып. 3. – С. 101–112.
8. Банківська енциклопедія / [С. Арбузов, Ю. Колобов, В. Міщенко, С. Науменкова]. – К. : Центр наукових досліджень Національного банку України ; Знання, 2011. – 504 с.
9. Брутян К. Організація та функціонування системи ризик-менеджмент в банку / К. Брутян, Т. Салип // Інновайна економіка. – 2011. – № 3. – С. 239–243.
10. Владимірова Т. Экономический капитал как инструмент антикризисного управления в коммерческих банках / Т. Владимірова, Д. Пашкин // Вестн. Томск. Гос. ун-та. Серия «Экономика». – 2009. – № 4. – С. 41–48.
11. Грищенко А. Концепція економічного капіталу банку: практичні аспекти застосування / А. Грищенко // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 8. – С. 258–262.
12. Кузьмак О. Хеджування як метод управління банківськими ризиками / О. Кузьмак // Наукові записки : вісник Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». – 2013. – Вип. 22. – С. 56–58.
13. Поддєрьогін А. Фінансовий менеджмент : [підручник] / А. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2005. – 536 с.
14. Шипилов А. Экономический капитал: возможности и ограничения / А. Шипилов // Материалы конференции PRMIA (Москва, 19 июня 2006 г.). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://prima.org>.
15. Энциклопедия финансового риск-менеджмента / под ред. А. Лобанова и А. Чугунова. – М. : Альпина паблишер, 2003. – 786 с.